

Revistă lunară de cultură creștină

VESTITORUL

Editată de Episcopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, Oradea

Oradea, 27 aprilie

Seria I, Anul XIX, Nr. 10 (210), 2011

EPISCOPUL VALERIU TRAIAN FREŢIU

Revista *Vestitorul* urează, cu prilejul Sfintei Sărbători a Paştelui,
tuturor colaboratorilor, cititorilor şi credincioşilor
Sărbători Fericite!

CRISTOS A ÎNVIAT!

SCRISOARE PASTORALA

LA SĂRBĂTOAREA ÎNVIERII DOMNULUI

2011

Dragi credincioși,

În ziua Învierii Sale din morți, Hristos pășește triumfător din mormânt pentru a-Și întâlni Mireasa, adică Biserica, dar și pentru a ne întâlni pe fiecare dintre noi în mod personal. Credința în faptul istoric al Învierii Domnului și speranța în promisiunile pe care Isus le-a făcut i-au motivat pe Apostoli și pe urmașii lor să propovăduiască această minune, care a ajuns peste veacuri până la noi. Evangheliile și Sfinții Părinți ne vorbesc tocmai despre acest eveniment și ne transmit speranța că, împreună cu Domnul, și noi vom învia. Și eu doresc astăzi să vă vorbesc despre această speranță și nădejde.

Credința, spune Sfântul Pavel, „*este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute*” (Evr. 11, 1); prin credință „*înțelegem că s-au întemeiat veacurile prin cuvântul lui Dumnezeu*” (Evr. 11, 3); cu credință păstrăm tot ceea ce ne învață Biserica și credința este aceea care ne întărește speranța care nu moare. Tot Sfântul Pavel ne spune că „*prin nădejde ne-am mântuit; ... iar dacă nădăjduim ceea ce nu vedem, așteptăm prin răbdare*” (cf. Rom. 8, 24-25). Speranța ne ajută să privim și să tindem spre viitor; cu ajutorul speranței ne facem planuri și ne împlinim dorințele: speranța este viitorul. Și totuși, sunt momente în viața noastră

când atât credința, cât și speranța în Dumnezeu, ne sunt încercate de „*viermele îndoielii*” și de loviturile crude ale vieții.

Iubiți credincioși,

În Săptămâna Patimilor, Isus este vândut, este judecat pe nedrept, unii depun mărturie mincinoasă împotriva lui, iar soldații trag la sorți să-i ia cămașa în timp ce El atârna pe cruce. Oamenii pe care i-a ajutat și pe ai căror bolnavi i-a vindecat trec pe lângă El acum, „*clătinându-și capetele, și zicând: Tu, Cel ce dăruiești templul și în trei zile îl zidești, mântuiește-Te pe Tine Însuși! Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, coboară-Te de pe cruce!*” (Mt. 27, 39-40). La fel și cunosătorii de Lege, liderii poporului – cărturarii, bătrânii și arhierii – îl batjocoreau zicând: „*pe alții i-a mântuit, iar pe Sine nu poate să Se mântuiască! Dacă este regele lui Israel, să Se coboare acum de pe cruce, și vom crede în El. S-a încrezut în Dumnezeu: să-L scape acum, dacă-L vrea pe El! Căci a zis: Sunt Fiul lui Dumnezeu*” (Mt. 27, 42-43). Dintre mulțimea mare de ucenici și oameni care-l urmau prin hotarele Israelului, vedem că sub cruce i-au fost alături doar câteva femei speriate și „*ucenicul pe care Îl iubea*” (In. 19, 26). Nici vremea nu i-a fost favorabilă, pentru că „*de la ceasul al șaselea*”, ne spune Scriptura, întunericul a cuprins „*tot pământul, până la ceasul al nouălea*” (Mt. 27, 45).

În acest context, sub loviturile crude ale vieții, de fapt ale păcatelor noastre, îl vedem pe Isus strigând pe cruce: „*Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce m-ai părăsit*” (Mt. 27, 46). Oamenii care-l priveau, în loc să-l ajute, rămân pasivi la suferința Sa, spunând între ei: „*Lasă, să vedem dacă vine Ilie să-L mântuiască*” (Mt. 27, 49). „*Părăsit și de Tatăl din ceruri*” (cf. Mt. 27, 46), Isus moare, și s-ar părea că moartea are ultimul cuvânt. „*Săvârșitu-sa*”, a spus Isus pe cruce, „*și plecându-și capul și-a dat spiritul*” (Mt. 27, 50).

Aceste ultime cuvinte ale lui Isus pe cruce ne dau măsura solitudinii totale pe care omul o simte când este lovit în viață. În astfel de momente grele din viață parcă toți stau pasivi la suferințele noastre, parcă întunericul a cuprins tot pământul, până și Dumnezeu pare prea departe de noi ori pare că ne-a părăsit. Așa cum s-a întâmplat și cu Isus, în astfel de momente grele din viața noastră cel mai adesea apare cineva care, în loc să ne dea o mână de ajutor sau o vorbă bună, aruncă sămânța îndoielii. „*S-a încrezut în Dumnezeu: să-L scape acum*” (Mt. 27, 43), i-au spus cărturarii lui Isus. „*Lasă să vedem dacă vine Ilie să-l mântuiască*” (Mt. 27, 49), spuneau oamenii. „*Te*

VESTITORUL**P.S.S. Virgil Bercea: Președinte****Redacția și administrația:****Pr. Olimpiu Todorean:** redactor coordonator,**Ioan F. Pop:** secretar de redacție.**Colaboratori:**

Otilia Bălaș, Nicolae Costruț, pr. Ioan Erdeli, Maria-Mirela Filimon, Silvia Pantiș.

Adresa:410210 - Oradea, str. Ep. Mihai Pavel, 4;
Tel: 0259.436.492; Fax: 0259.430.509;
E-mail: olimpiu35@yahoo.it; Tel: 0722.450.013**Abonamente: Alexandru Toma**Str. Borsecului Bl. X16, Ap. 30
Tel: 0259.472.823; 0741.933.193**Difuzare: Claudiu Boda**Str. Corneliu Coposu nr. 13, Bl. X9, Ap. 8
410445 - Oradea; Tel: 0744.958.932**I.S.S.N. 1454 - 8526**

ții mereu în statornicia ta? Blestemă pe Dumnezeu și mori!” (Iov 2, 9), i-a spus soția lui Iov acestuia când a căzut bolnav. De fapt, în aceste cuvinte ale Scripturii ne regăsim fiecare atunci când suferința ne bântuie, când credința ne este încercată și speranța devine șovăielnică.

Dragi credincioși,

Când Isus le-a vorbit ucenicilor și apostolilor săi despre patima și moartea pe care o va îndura, mereu le-a spus că „a treia zi va învia” (cf. Lc. 3, 32-33). Cu toate acestea, „ei s-au întristat foarte” (Mt. 17, 23), și „n-au înțeles nimic din acestea” (Lc. 18, 33-34). Doar după Înviere aceste cuvinte au fost înțelese de către apostoli, ucenici și de către femeile mironosițe: „de ce căutați pe Cel viu între cei morți?” (Lc. 24, 6), le-a spus îngerul femeilor care au venit la mormânt. „Nu vă temeți” (Mt. 28, 5). „Nu este aici, ci S-a sculat. Aduceți-vă aminte cum v-a vorbit, fiind încă în Galileea, zicând că Fiul Omului trebuie să fie dat în mâinile oamenilor păcătoși și să fie răstignit, iar a treia zi să învieze.

Și ele și-au adus aminte de cuvântul Lui” (Lc. 24, 6-8). Mereu, mereu Isus i-a învățat pe ai Săi că nedreptatea, suferința și moartea nu sunt veșnice, deoarece dincolo de nedreptate, dincolo de durere, dincolo de suferință și dincolo de mormânt este Învierea, este Speranța.

Așa cum îngerii le-au adus aminte femeilor de cuvintele de speranță ale lui Isus, cum că a treia zi va învia, la fel și Biserica propovăduiește de două mii de ani credința în evenimentul istoric al Învierii, pentru a le aduce aminte oamenilor și a le da speranța că nedreptatea, suferința și moartea nu sunt veșnice. „Iar Dumnezeu, Care a înviat pe Domnul, ne va învia și pe noi prin puterea Sa” (1 Cor. 6, 14), le aducea aminte Pavel creștinilor din Corint. Credința în Învierea Domnului a dat speranță și i-a motivat pe primii creștini să-L propovăduiască pe Isus la toate neamurile (cf. Mt. 28, 19), riscându-și propria viață. „Pentru că dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică este și credința voastră” (1 Cor. 15, 14). Aceeași credință i-a susținut pe ai noștri dragi înaintași prin pușcăriile

comuniste, sperând în Înviere, și cu aceeași credință au ieșit tinerii pe străzi în 1989, sperând într-o lume mai bună.

Dragii mei,

Vremurile nu sunt acelea pe care le-am așteptat. Crize politice, financiare, morale și personale sunt la tot pasul, iar credința și speranța ne sunt puse la încercare în fiecare moment. Familiile sunt împărțite prin țară

și străinătate, ne înspăimântă atâtea calamități naturale, precum și nedreptatea și suferința din jurul nostru; parcă întreaga lume trăiește Vinerea Mare, parcă întreaga lume este în întuneric. În aceste vremuri este momentul să ne întoarcem la Cuvântul lui Dumnezeu, pentru a ne aduce aminte de promisiunile pe care Isus ni le-a făcut: „ca prin răbdarea și mângâierea care vin din Scripturi să avem speranță” (Rom. 15, 4).

De aceea, tocmai acum de Învierea Domnului, nu trebuie să uităm că Speranța ne poartă de la întuneric la lumină. „Cu cât se face mai întuneric în jurul nostru”, spune Edit Stein (*Malgré la nuit*), „cu atât mai mult trebuie să

ne deschidem inima către lumina care ne vine din înălțimi”, pentru că „nici o noapte nu este atât de lungă încât să împiedice răsăritul soarelui”. Oricât de departe am fi unii de alții, în zori răsare soarele, în zori se aduc miresmele, în zori s-au auzit cuvintele „pentru ce căutați pe Cel viu între cei morți?” (Lc. 24, 5), în zori suntem încurajați să nu ne temem, în zori dispare oboseala și suntem luminați de Lumină, în zori învie Hristos. În zori este un nou început.

Vă îndemn să faceți din această Sărbătoare a Învierii Domnului Hristos un moment de întâlnire personală cu Mântuitorul și de rememorare a cuvintelor pline de speranță pe care ni le-a spus: „îndrăzniți. Eu am biruit lumea” (In. 16, 33).

Vă doresc Sărbători Fericite!
Hristos a înviat!

† Virgil BERCEA

Alocuțiunea Papei Benedict al XVI-lea la Rugăciunea *Angelus*

10.04.2011

Înfruntând tema învierii în vederea Paștelui, papa Benedict al XVI-lea, duminică înaintea de recitarea rugăciunii „Angelus - Îngerul Domnului”, împreună cu mii de credincioși, romani și pelerini din diferite colțuri ale lumii, reuniți la amiază în Piața Sfântul Petru, a subliniat că „și între creștini, credința în înviere și în viața veșnică este însoțită nu rareori de atâtea dubii, de multă confuzie, deoarece este vorba încă de o realitate ce depășește limitele rațiunii noastre și cere un act de credință”.

Iubiți frați și surori, mai sunt doar două săptămâni până la Paști și lecturile biblice din această duminică vorbesc toate despre înviere. Nu încă despre cea a lui Isus, care va izbucni ca o noutate absolută, dar despre învierea noastră, aceea la care noi aspirăm și pe care Isus însuși ne-a dăruit-o, înviind din morți. Într-adevăr, moartea reprezintă pentru noi ca un zid ce ne împiedică să vedem dincolo; cu toate acestea inima noastră se avântă dincolo de acest zid, și chiar dacă nu putem cunoaște ceea ce el ascunde, totuși ne gândim, și ne imaginăm, exprimând prin simboluri dorința noastră de veșnicie.

Poporului ebraic, în exil departe de pământul lui Israel, profetul Ezechiel îi vestește că Dumnezeu va deschide mormintele deportaților și îi va face să se întoarcă în țara lor, pentru a se odihni în pace (Cf Ez 37,12-14). Această aspirație străveche a omului de a fi înmormântat împreună cu părinții săi este năzuința la o „patrie” care să-l primească la sfârșitul ostenelelor pământești. Această concepție nu conține încă ideea unei

învieri personale din moarte, care apare doar spre sfârșitul Vechiului Testament, și încă în vremea lui Isus nu era acceptată de toți iudeii. De altfel, chiar între creștini, credința în înviere și în viața veșnică este însoțită nu rareori de atâtea dubii, de multă confuzie, deoarece este vorba încă de o realitate ce depășește limitele rațiunii noastre și cere un act de credință. În Evanghelia de azi - învierea lui Lazăr - noi ascultăm glasul credinței din gura Martei, sora lui Lazăr. Lui Isus care îi zice: „Fratele tău va învia”, ea îi răspunde: „Știu că va învia, la înviere, în ziua de apoi” (In 11,23-24). Dar Isus îi spune: „Eu sunt învierea și viața; cine crede în mine, chiar dacă moare, va trăi” (In 11,25-26). Iată adevărata noutate, ce izbucnește și întrece orice barieră! Cristos abate zidul morții, în el locuiește toată plinătatea lui Dumnezeu, care este viață, viață veșnică. De aceea moartea nu a avut putere asupra lui; iar învierea lui Lazăr este semn al stăpânirii sale depline asupra morții fizice, care înaintea lui Dumnezeu este ca un somn (Cf In 11,11).

Dar există o altă moarte, care l-a costat pe Cristos lupta cea mai crâncenă, de-a dreptul prețul crucii: este moartea spirituală, păcatul, care amenință să ruineze existența fiecărui om. Pentru a învinge această moarte Cristos a murit, iar Învierea sa nu este întoarcerea la viața precedentă, ci deschiderea unei noi realități, un „pământ nou”, unit, în sfârșit, cu Cerul lui Dumnezeu. De aceea Sfântul Pavel scrie: „Dacă Spiritul celui care l-a înviat pe Isus din morți locuiește în voi, cel care l-a înviat pe Isus Cristos din morți va învia și trupurile voastre muritoare prin Spiritul său, care locuiește în voi” (Rom 8,11).

Dragi frați, să ne adresăm Fecioarei Maria, care părtășă deja la această Înviere, să ne ajute să spunem cu credință: „Da, Doamne, eu cred că tu ești Cristos, Fiul lui Dumnezeu, care ai venit în lume” (In 11,27), să descoperim cu adevărat că el este mântuirea noastră.

<http://www.oecumene.radiovaticana.org>

Episcopul Valeriu Traian Frențiu 1875 - 1952

În continuare, revista *Vestitorul* va prezenta viața și biografia spirituală a celor șapte episcopi ai bisericii noastre propuși pentru beatificare. Sperăm că și în acest mod viața și activitatea lor eclezială va fi mai bine cunoscută în rândul credincioșilor, iar pilda lor ne va sta ca model de urmat în întreaga activitate creștinească.

Episcopul Valeriu Traian Frențiu s-a născut la 25 aprilie 1875 în orașul Reșița, azi reședința județului Caraș, din părinții: Ioachim, preot, și soția sa Rozalia, născută Demeter. După școala primară, urmată în localitatea natală, a trecut la Gimnaziul Superior greco-catolic din Blaj, pe care l-a absolvit în primăvara anului 1894, anul procesului Memorandum-ului, când a promovat și examenul de maturitate. În toamna aceluiași an s-a înscris la Facultatea de Teologie a Universității din Budapesta, „la care s-au mai instruit, printre alții, Ion Agârbiceanu, Francisc Hubic, vestitul conducător al corului catedralei din Oradea” (cf. Nae Antonescu în „Contemporanul”, nr. 3/198 din 21 mai 1994). A urmat cursurile 4 ani, după care, la 28 septembrie 1898 a fost hirotonit preot celib. Ar fi putut să rămână în Centrul eparhial al Lugojului, dar preferă să continue studiile teologice și, ca urmare, se înscrie la Institutul Augustinaeum din Viena, institut rezervat, în acea vreme, nobililor și, concomitent cu studiile teologice, i s-a încredințat și misiunea de confesor al militarilor români din garnizoana capitalei austriece.

Promovat doctor în Teologie, în 1902 s-a întors la Lugoj, unde între anii 1902-1904 a fost utilizat în cancelaria eparhială, ca impiegat, arhivar, bibliotecar și vice-notar consistorial, iar în 1904 a fost numit paroh la Orăștie și protopop al districtului cu același nume. „Protopopiatul Orăștie avea, după datele din 1903, 14 parohii cu șapte filiale, 14 preoți, 5651 suflete, 938 școlari. În orașul Orăștie erau 859 greco-catolici, 2815 ortodocși, 1100 romano-catolici, 890 helvețieni (reformați), 1040 augustani (luterani), 23 unitarieni și 207 evrei-mozaici” (cf. Eugen Potoran, „Bunul Păstor”, Zalău, 1947, p. 8). Avea 29 de ani și, deci, era relativ tânăr pentru o asemenea demnitate ecleziastică.

La Orăștie a petrecut 8 ani și s-a dovedit un păstor sufletesc de excepție, ocupându-se nu numai de propria lui parohie, ci de toate cele 14 și de filialele din protopopiat, pe care le vizita în fiecare an și în care întotdeauna slujea și predica, așa că i s-a întâmplat să rostească până la cinci predici într-o zingură zi. A introdus primele misiuni sfinte în dieceza Lugojului, împreună cu canonicul dr. Iacob Radu și dr. Ilie Dăianu, protopopul Clujului, ținute la Cugir între 14-16 decembrie 1904.

La începutul anului 1912 a fost transferat ca paroh și promovat vicar foraneu episcopesc la Hațeg, județul Hunedoara, iar la 4 noiembrie 1912, la vârsta de 37 de ani, a fost numit Episcop al Lugojului, în scaunul rămas vacant în urma transferului Episcopului dr. Vasile Hossu de la Lugoj la Gherla.

Episcop de Lugoj

A fost consacrat episcop în catedrala din Blaj, la 14 ianuarie 1913, prin punerea mâinilor Mitropolitului Victor Mihali de Apșa, asistat de Episcopii Demetriu Radu de la Oradea și Vasile Hossu de la Gherla, toți trei antecesorii ai Episcopului Valeriu Traian Frențiu în scaunul eparhial al Lugojului.

La începutul arhipăstoririi sale, tânărul episcop a fost primit cu neîncredere. Dar aceasta nu l-a descurajat pe noul ierarh să treacă imediat la acțiune și să dovedească o activitate prodigioasă. A început vizitațiile canonice și „a înregistrat nevoile imediate ale eparhiei și, în atmosfera pregătitoare a războiului mondial și în timpul acestuia, a reușit să realizeze o parte din programul său. Un fost colaborator, dr. Nicolae Brânzeu, înșiră astfel moștenirea lăsată Lugojului:

A stăruit pentru celebrarea zilnică a Sfintei Liturghii, lucru ce l-a făcut și Excelența Sa ca preot și apoi ca

(continuare în pag. 6)

(urmare din pag. 5)

episcop. Astăzi am ajuns – har Domnului – acolo, încât așa ceva pare absolut natural, dar nu a fost totdeauna așa. Nici în Biserica Universală, cu atât mai puțin în Biserica noastră Unită. Excelența Sa Frențiu a fost între cei dintâi preoți greco-catolici care au adoptat această practică.

A luat măsuri pentru ținerea predicilor cu regularitate în duminici și sărbători.

A luat măsuri salutare în ce privește viața clerului, introducând exercițiile spirituale pentru preoți.

A luat măsuri în interesul catehizării școlare, obligându-i pe preoți să prezinte spre aprobare planuri de lecții și inițiind o întreagă operă de studiere și organizare a problemelor catehetice.

A început trimiterea pastoralelor arhieresti către credincioși la sărbători mari, ceea ce până atunci nu se făcea decât în rare ocazii de natură istorică.

A pus în funcțiune Seminarul Teologic (Academia de Teologie de la Lugoj) a cărui înființare și edificare fusese realizată de marele său antecesor (Episcopul dr. Vasile Hossu). A obținut înființarea Școlii Normale române de fete, prima în fosta Ungarie.

Pentru asigurarea necesităților materiale ale Diecezei și Institutelor ei de învățământ, a cumpărat o moșie pe care, după război, vânzând-o, a întemeiat „Fondul Disponibil al Diecezei Lugojului”, fond dotat și cu altă avere economisită de Preasfinția Sa.

A sprijinit Presa Bună și propaganda culturală în popor, deschizând la Lugoj Librăria Diecezană. Pentru crearea unei clase mijlocii a deschis la Lugoj un atelier de ucenici, cu internat. A preconizat și o Școală de Cantori, dar aceasta nu a luat ființă.

A sprijinit în toate direcțiile Acțiunile Catolice, în

special în ce privește organizarea reuniunilor parohiale, misiunile și pelerinajele.

În activitatea publică Excelența Sa a fost un demn apărător al drepturilor neamului.

(Publicat în „Vestitorul” nr. 2/138 și reprodus de E. Potoran în op. cit. pp. 10-11).

Episcop la Oradea

După tragicul sfârșit al Episcopului Demetriu Radu la 8 decembrie 1920, în atentatul anarhistului Goldstein de la Senatul României, în care și-a găsit sfârșitul și ministrul Radu Greceanu, Episcopul Valeriu Traian Frențiu a fost transferat la 25 februarie 1922 de la Lugoj, în scaunul vacant al Eparhiei de Oradea, în care a fost instalat în ziua de 3 mai a aceluiași an, o zi obișnuită de lucru.

„Eparhia de Oradea era pretențioasă. Pe aici au trecut Ignatie Darabant, Samuil Vulcan, Vasile Erdeli, blândul Mihail Pavel, impunătorul Demetriu Radu. Toți au lăsat admirabile moșteniri, unul s-a-ntrecut cu celălalt și nu era ușor să mulțumești umbrele lor... Eparhia cuprindea în anul 1922 un teritoriu foarte vast. De la Arad la Satu Mare, prin Salonta, Oradea, Secuieni, Valea lui Mihai și Carei, toată Valea Crișului Repede, Valea Barcăului și a Bistrei, Valea Crișului Negru de la izvor până la graniță, insule și mase compacte de Români Uniți stăteau sub ascultarea episcopului din Oradea Mare... un teritoriu foarte greu de administrat. Cu toate acestea, abia instalat, Înaltpreasfințitul Episcop începe vizitațiile canonice. Încă în acel an îi vom găsi semnătura în registrele parohiale din Vălenii Beiușului și în multe din parohiile sătmărene sau arădane.” (E. Potoran, op. cit. p. 12). A vizitat toate comunitățile religioase, atât parohii cât și filiale, unele inopinat.

Grija de căpetenie a chiriarhului a fost formarea clerului tânăr. Episcopul Demetriu Radu ridicase în roșu o clădire destinată unui Institut Teologic dar, din cauza războiului, ca și a tragicului său sfârșit, clădirea a rămas neterminată. Clericii eparhiali erau pregătiți la Academia de Teologie din Blaj. Încă din primul an de episcopat, în toamna anului 1922, Episcopul Valeriu Traian Frențiu a deschis Seminarul Teologic Eparhial într-o încăpere a vechiului Seminar, de unde, după un an, îl transferă în localul propriu și îl ridică la rangul de Academie Teologică, încadrată cu un corp profesoral de elită. Amintim câțiva dintre profesorii Academiei Teologice: Nicolae Flueraș, autor al volumului *Uzul Sacramentelor*, un manual ce nu și-a pierdut nici azi actualitatea și este foarte căutat de către studenții actualelor Institute Teologice; Dr. Aloisie Ludovic Tăutu, autorul a două volume de Teologie Morală, și, în același timp, unul dintre istoricii foarte productivi ai Bisericii Române Unite cu Roma, profesor și – un timp – spiritual, fiind și un bun canonist, a fost trimis la Roma ca membru în Comisia de codificare a Dreptului Bisericesc Oriental, ca urmaș al canonicului blăjean Dr. Ioan Bălan, revenit în țară, fiind numit Episcop al Diecezei Lugojului (1936). Dr. Aloisie Ludovic Tăutu a mai ocupat la Roma și funcția de paroh al Bisericii Române Unite, precum și

(continuare în pag. 7)

(urmare din pag. 6)

cea de Consilier bisericesc la Ambasada Română de pe lângă Sfântul Scaun, Dr. Ioan Georgescu, istoric, autorul unui manual de istorie bisericească și a mai multor monografii istorice, publicist. Dr. Francisc Hubic, decanul Academiei Teologice până în anul 1940, profesor de Teologie și conducătorul corului catedralei eparhiale. Dr. Coriolan Tămăian, rector, ajuns după moartea Episcopului auxiliar Dr. Iuliu Hirțea (1978), Ordinarius (locuitor de episcop) al Eparhiei de Oradea, Dr. Iosif Bal, spiritual, intrat în monahism la OSBM, Dr. Gavril Stan, posesor a trei diplome de doctor ș.a.

Episcopul Valeriu Traian Frențiu a încercat să introducă sistemul de învățământ cu șase ani de studii teologice, din care doi ani de filosofie pură în limba latină, dar după un timp s-a renunțat și s-a revenit la învățământul de patru ani.

Episcopul inspecta foarte des cursurile de la Academia Teologică și nu lipsea niciodată de la sesiunile de examene. În vacanțele de Crăciun și de Paști – pe care studenții teologi le petreceau în seminar –, a doua zi de Crăciun, la Anul Nou și la Paști, erau invitații ierarhului la Palatul Episcopal la o masă la care petreceau împreună ziua de praznic. Vacanța de vară, lunile iulie și august, tinerii clerici o petreceau pe domeniul eparhial de la Beiuș; doar o singură lună, septembrie, o petreceau acasă, în familie.

„Clerul din pastorație... în sate și orașe, familist sau celib, simplu preot sau protopop, profesor sau canonic... fiecare trebuia să continue, cu modificările impuse de împrejurări, viața de seminar, în ceea ce privește partea sufletească a activității lor. Liturgia zilnică, lectura spirituală, meditația, rugăciunea și studiul îi vor menține forțele proaspete. Arhiereul dispune preoților să predice cu regularitate în toate duminicile și sărbătorile, să catehizeze, folosind la maximum orele de religie din orarul școlii primare, să facă planuri de lecții, să se îngrijească de manuale, cărți de rugăciuni pentru școlari și credincioși, să supravegheze de aproape creșterea tineretului, să îndeplinească toate slujbele legate de oficiul lor cu demnitate și strictețe, să fie adevărați slujitori ai lui Dumnezeu, într-o lume cu evidente semne de păgânizare” (Idem, op. cit. pp. 19-20).

A introdus exercițiile spirituale obligatorii pentru întregul cler al eparhiei: preoți, protopopi, profesori de Teologie și de liceu, canonici etc., organizate anual în serii, în centrul eparhial. Episcopul participa activ, ca orice preot, dar la toate seriile.

În 1925 a fondat „Vestitorul”, publicație oficială eparhială și – în același timp – revistă de publicistică bisericească. A apărut până în anul 1940, condusă, la început, de Părintele Aloisie Ludovic Tăutu, iar după plecarea acestuia la Roma, de către Părintele dr. Nicolae Flueraș, un timp, și apoi de Părintele Coriolan Tămăian. În revistă își publica și Episcopul scrisorile pastorale, continuând bunul obicei inaugurat la Lugoj.

Episcopul Valeriu Traian Frențiu a introdus în Eparhia de Oradea examenele prosinodale pentru clerul din pastorație, obligatorii pentru fiecare preot hirotonit, începând cu anul 1926. Erau adevărate examene de re-

ciclare, în mod deosebit în studiile moralei și pastoralei, pentru care a introdus în plus și obligativitatea preoților din parohii să rezolve în fiecare an un anumit număr de cazuri din studiul moralei, cazuistică pregătită de profesorul de Teologie Morală de la Academia Teologică. Examele prosinodale au fost introduse și în Eparhia Lugojului.

Administrația bisericească, diferită de la un protopopiat la altul, a unificat-o prin Sinodul Eparhial din 1926.

Fiindcă în Eparhia de Oradea nu existau mănăstiri, foarte necesare pentru activitatea spirituală a credincioșilor, ce o dezvoltă prin preocupările lor călugării și călugărițele, atât în mănăstire cât și în unele domenii specifice activității monastice. Pentru a pune bază vieții mănăstirești în eparhie, Episcopul s-a adresat Bisericii Universale. La chemarea lui au venit Asumpționiștii Augustinieni ai Adormirii Preacuratei din Franța, Franciscanii Minori Conventuali din Moldova și Frații Școalelor Creștine din București. Asumpționiștii și Frații Școlari au fost Ordine Școlare, iar Franciscanii Călugări de Pastorație. Cei dintâi călugări, Asumpționiștii, au fost așezați la Beiuș, Centrul Școlar al Eparhiei de Oradea, la internatul de băieți. Ramura feminină a acestui Ordin a luat conducerea internatului de fete. În reședința episcopescă s-a deschis un mic seminar pentru elevii de liceu care dovedeau o chemare spre preoție. Asumpționiștii au întemeiat revista *Observatorul*, editată la Beiuș între anii 1928-1934 și apoi la București între anii 1935-1936. Episcopul i-a înzestrat cu o tipografie, instalată în incinta mănăstirii. O parte dintre călugării francezi s-au naturalizat și identificat cu românii de sânge. Foștii școlari au fost așezați la Seminarul din Oradea și însărcinați cu educarea elevilor normaliști. Acest Ordin a îngrijit și un internat în care se pregăteau învățători călugări. Între educatorii călugări menționăm pe I. D. Neculăeș, ajuns mai târziu titular în parohia a IV-a din București, strada Bățiște, pe Părintele Ioan Gârleanu, poet și un foarte bun orator bisericesc. Călugărițelor din ordinul Notre Dame de Sion, care au deschis un pension, li s-a încredințat educația unui liceu de fete și a unei grădinițe de copii, precum și Școala de aplicație a Școlii Normale eparhiale de fete.

Rămânând după Tratatul de pace de la Trianon (1920) mănăstirea Pócs pe teritoriul Ungariei, singurul loc de pelerinaj mai apropiat, până atunci, credincioșilor din eparhie, Episcopul Valeriu Traian Frențiu a stabilit două localități din eparhie ca noi centre de pelerinaj, Zalău în Sălaj și Drăgești în Bihor. Cu timpul, pelerinajul în aceste localități a luat un avânt deosebit.

Unul dintre biografii Episcopului Valeriu Traian Frențiu spune că „Edificiul spiritual în planul IPS Sale se reazimă pe doi piloni: Euharistia și Cultul Fecioarei Maria... Adevărata splendoare a bisericilor nu o constituie arhitectura, zugrăveala, bogăția artei, simple stimulente, ci prezența lui Cristos pe altar. Isus din Euharistie încălzește zidurile reci, le însuflețește tăcerea bolților. Nu e destul să adori un Dumnezeu care-L știi departe, în ceruri, să-L chemi cu strigăte alarmante, să I te tângui în largul câmpului, în ascunzișul colibelor, în tăcerea pădurilor, în

(continuare în pag. 8)

(urmare din pag. 7)

singurătatea munților, când biserica ți-L aduce aproape, Îl poți atinge cu mâna, cu buza vrednică și nevrednică, Îl poți simți prezența, Îl ascunzi în inima ta, cu dragostea ta învăluindu-L, cu propusul tău îmbucurându-L. Biserica este cu adevărat Casa Domnului, lăcaș sfânt nu numai sfințit, prin El, Euharisticul. Această apropiere materială a omului de Dumnezeu, zguduie, prefăce, înalță și mântuiește de Diavol, de focul Iadului, de ispitele lumii, de răul din suflet... Fiul lui Dumnezeu va atrage pe oameni, bunătaea, credința se vor răspândi, viața credincioșilor se va purifica, va înflori... Pe Fecioara Maria o invocă numai aplecată asupra leagănului, Fecioara în fața altarului, copilul în cămașă... bunica încovoiată de ani și înviorată de dragostea nepotului... Când, îndemnat de propria sa experiență și de practica Bisericii Universale, IPS Sa Frențiu hotărăște să dea Cultului Euharistic importanța cuvenită și să intensifice Cultul Maicii Domnului, i se opune „tradiția” noastră orientală și „pecețile” de la 1700. Pe cei angajați în interminabile discuții îi lasă să se frământă în pace și... deschide porțile zăvorâte ale bisericilor, scoate pe Isus din tabernacolele umede și reci, dă glas zilnic clopotelor, aproape amuțite peste săptămână, nu se împotrivește introducerii noilor practici devoționale și transformă, treptat, biserica parohială într-o permanentă vistierie de daruri. Sfătuind să se celebreze Sfânta Liturghie zilnic în toate bisericile și punând în centrul Cultului public pe Isus Euharisticul, modifică prețuirea icoanelor de către credincioși și arată pentru ce sunt bisericile adevărate case ale lui Dumnezeu. Cuminecările sporesc peste an, preceptul cuminecării pascale are valabilitatea, cu vremea numai celor mai reci sufletește, deoarece majoritatea credincioșilor îl depășesc în curând, iau ființă societățile Preasfinței Inimi, se introduce în practica publică Binecuvântarea Euharistică, adorația Sfintei Euharistii, Cultul Preasfinței Inimi” (E. Potoran, op. cit., p. 26-28).

Episcopul îi obligă pe preoți să introducă Registrul funcțiunilor sacre, atât în parohii, cât și în filii, din care se pot urmări spovedaniile și cuminecările, considerate barometrul vieții spirituale din localitatea respectivă.

Cu binecuvântarea episcopului au fost introduse în cult devoțiunile față de Sfântul Anton de Padua, Sfânta Tereza de Lisieux, Ordinul Terțiar Franciscan, Octava de rugăciuni pentru unirea Bisericilor (18-25 ianuarie), procesiunile euharistice, exercițiile spirituale pentru cler, misiunile pentru credincioșii din parohii etc.

Foarte pedant în fastul ritual, Episcopul a înzestrat catedrala eparhială din Oradea cu noi garnituri de odăjdii preoțești și diaconale, a mărit vechiul cor al catedralei și a adus de la Beiuș pe profesorul și compozitorul Francisc Hubic, căruia i-a încredințat înființarea și dirijarea corului catedral, care, cu timpul s-a bucurat de un frumos renume și a concertat în multe orașe ale țării, iar cu ocazia unui pelerinaj în Cetatea Eternă, a cântat și la Roma.

Urmând, după același biograf, E. Potoran, care i-a închinat volumul omagial Bunul Păstor, activitatea de Ctitor de așezăminte, a Bunului gospodar și de Mecena al Culturii, ne dăm seama de preocupările polivalente ale chiriarhului.

Episcopia Română Unită de Oradea este, după Arhiepiscopia de Alba-Iulia și Făgăraș, cea mai veche dintre eparhiile Bisericii Române Unite cu Roma. La început a funcționat ca arhidiaconat pentru românii greco-catolici, sub Episcopul romano-catolic Emeric Csáky (1702-1723), care la numit pe canonicul arhidiacon Vasile Paul conducător al arhidiaconatului catolicilor români de rit bizantin. Episcopul următor, Nicolae Csáky, a stăruit pe lângă Sfântul Scaun să-i dea pentru românii catolici de rit grec (bizantin) un episcop auxiliar român care, în calitate de vicar al său, să păstorească pe credincioșii români. Această dorință a Episcopului Nicolae Csáky se va realiza numai sub urmașul său, Episcopul latin Paul Forgách în 1748, prin numirea de către Papa Benedict al XIV-lea a preotului român unit din Diosig, Meletie Covaci, originar din Macedonia, ca episcop titular de [egea și auxiliar al Episcopului latin de Oradea. Meletie Covaci a păstorit până în anul 1770, când s-a stins din viață.

Fiind cunoscute la curtea imperială vieneză nemulțumirile românilor uniți din vicariatul de pe lângă episcopia de rit latin din Oradea, Împărăteasa Maria Tereza a hotărât să defalce vicariatul și să-l ridice la rangul de episcopie, ceea ce a și făcut în 26 iulie 1776, prin numirea ca Episcop titular al noii episcopii greco-catolice de Oradea a lui Moise Dragoș, originar din Turda, ajuns paroh și protopop de Oradea. Episcopia a fost aprobată de Sfântul Scaun numai după un an, la 16 iunie 1777, și a cuprins toate parohiile române unite din comitatele Bihor, Cenad, Csiongrad, Arad, Timiș Torontal și Caraș, episcopie sufragana Arhiepiscopiei latine de Strigoni, sub a cărei jurisdicție a rămas până în anul 1853, când, odată cu restaurarea Mitropoliei Române Unite de Alba-Iulia și Făgăraș a devenit sufragana a acesteia și ambele dependente direct de Sfântul Scaun Apostolic al Romei.

Toți predecesorii Episcopului Valeriu Traian Frențiu în scaunul Eparhiei de Oradea au avut partea lor de contribuție la organizarea și dotarea eparhiei cu așezăminte pentru desfășurarea unor activități spirituale – bisericești – și culturale, fiind pentru el un adevărat stimulent în a le continua opera de organizare și ctitorie. Episcopul Moise Dragoș (1777-1787) a înființat Capitulum diecezan, a obținut domeniul episcopal de la Beiuș, a înființat Școala de Normă devenită ulterior Preparandie și apoi Școala Normală de Învățători; Ignatie Darabant (1790-1805) a deschis Seminarul; Samuil Vulcan (1806-1839) a înființat liceul din Beiuș; Vasile Erdeli (1843-1862) a refăcut Seminarul din Oradea, a organizat Preparandia, a întregit Liceul confesional greco-catolic din Beiuș la 8 clase (azi 12) și a avut un mare rol în restaurarea Mitropoliei de Alba-Iulia și Făgăraș și scoaterea ei și a Episcopiei de Oradea de sub jurisdicția Arhiepiscopiei de Strigoni; Iosif Pop Silaghi (1863-1873) a restaurat catedrala; Ioan Olteanu (1874-1877) a restaurat reședința din Beiuș și pe cea din Oradea; Mihail Pavel (1879-1902) a cumpărat casele pentru canonici, localul Școlii primare confesionale din Oradea și locuințe pentru profesorii din Beiuș; a restaurat liceul din Beiuș și l-a dotat cu o sală de gimnastică

(continuare în pag. 9)

(urmare din pag. 8)

și una de desen, a construit internatul de băieți și o școală civilă de fete la Beiuș și o aripă a internatului din Oradea; Demetriu Radu (1903-1920) a construit reședința episcopală actuală, a restaurat-o pe cea din Beiuș și a început construcția Seminarului Teologic din Oradea. Episcopul Valeriu Traian Frențiu a continuat cu mare zel opera marilor săi înaintași, atât în ceea ce privește dotările materiale, cât mai ales pe cele spirituale, în căutarea și introducerea celor mai adecvate mijloace ce duc la mântuire.

Încă din vara anului 1924 a reluat și continuat lucrările de construcție la Seminarul Teologic, clădire începută de antecesorul Demetriu Radu și rămasă în roșu, pe care, după ce o termină așează în ea Academia de Teologie. În 1930 supraetajează seminarul destinat ca internat pentru elevii români care frecventează școlile medii din Oradea, numărul școlilor înmulțindu-se de la un an la altul. Aici așează Școala Normală de Învățători și Școala de aplicație cu ambele secții, laboratoarele de biologie și chimie, sală de muzică, sală de desen, atelier de lucru manual, săli de curs cu mobilier complet, o sală festivă cu scenă și balcon. A edificat și restaurat o mulțime de biserici. A construit mai multe vile la Stâna de Vale, a adăugat o nouă aripă la Liceul Confesional greco-catolic din Beiuș, o altă aripă la Liceul de Fete și o sală de gimnastică în aceeași localitate. Toate într-un stil arhitectonic modern, promovând stilul românesc, cu totul nou în ținuturile bihorene, adaptat și la bisericile nou construite. Este, pe bună dreptate, numit „bunul gospodar”, fiindcă clădirile școlare construite sau restaurate, bisericile, mănăstirile nu puteau fi realizate decât printr-o gospodărire chibzuită, care l-a caracterizat în mod deosebit, o chibzuință prin care și-a pus pecetea hărniciei peste tot unde s-a simțit nevoia. Continuând cu datele realizărilor sale constatăm că: la Oradea a cumpărat cinci case, una lângă alta, pentru extinderea – în locul lor – a palatului episcopal, în care a deschis și o capelă pictată, cu iconostas sculptat, adevărată operă de artă. Cu capital propriu și cu fonduri diecezane a înființat banca „Unirea”, a cumpărat și donat Seminarului ferma „Ioșia”. O clădire veche a fundației „Bobola” a transformat-o radical și a așezat în ea Mănăstirea Călugărilor Franciscani și le-a construit o biserică. O capelă ruinată, obținută de la romano-catolici, a restaurat-o și a pus-o la dispoziția ostașilor din garnizoana Oradea. La Beiuș, pe lângă clădirile școlare, a cumpărat o casă pentru personalul Episcopiei și a ridicat pe terenul „Galvani” Mănăstirea Călugărilor Asumpționiști, care a avut, un timp, noviciat. În regiunea Finis a construit o linie ferată în lungime de 30 km pentru exploatarea lemnului. A edificat clădiri economice, a înființat o stupină și o pescărie pentru păstrăvi și crapii. A construit o biserică pentru oamenii din munți și pentru personalul domeniului episcopal. La Remeți s-a construit o fabrică de cherestea, ateliere, depozite, o linie ferată de 50 km. A deschis o școală de ucenici pentru muncitori, pe cheltuiala sa; a clădit o școală primară și o biserică. La Stâna de Vale au fost construite două hoteluri cu 100 de camere, dotate cu întregul confort, și o grădină botanică subalpină, pusă la dispoziția Universității din Cluj, sub conducerea profesorului universitar dr. Alexandru Borza.

La Holod, pe domeniul episcopal, au fost modernizate lucrările agricole prin dotarea cu tractoare și utilaje agricole moderne. Tot aici au fost construite o moară sistematică și o cramă. La Tulca Cetate, în regiunea Salonta, a luat ființă o fermă nouă cu dotările și clădirile necesare.

Episcopul Valeriu Traian Frențiu a ridicat pe cheltuiala sa 14 biserici și a contribuit cu ajutoare substanțiale la alte 20.

La aniversarea a 25 de ani de episcopat, în 1938, a înstituit, în fiecare parohie din dieceză, câte o fundație liturgică, în amintirea părinților, surorilor, fratelui și cumnatei sale.

În calitate de om de cultură, Episcopul Valeriu Traian Frențiu, deși personal nu a lăsat lucrări scrise, în afară de pastorale, a sprijinit lucrările altora, ale oamenilor de cultură locali, îndeosebi a autorilor de manuale școlare de Teologie sau pentru școlile medii, de broșuri și studii de răspândire a culturii creștine, ca și de literatură și poezii religioase. Între autorii sponsorizați menționăm pe scriitorul Ion Agârbiceanu cu o serie de broșuri pentru Biblioteca AGRU, *Meditațiile Sfântului Rodriguez*, 4 volume, în traducerea părintelui Aloisie L. Tăutu. Publicând cele două volume de Teologie Morală, peste 1200 de pagini lăsate de Aloisie L. Tăutu, își încheie cele Câteva cuvinte către cititor, cu care deschide primul volum, arătând că „Meritul apariției acestui îndreptar... îi revine întreg Excelenței Sale Înalt Preasfințitului domn dr. Valeriu Traian Frențiu, care, și acesta, ca multe altele, l-a finanțat cu cunoscuta-i largime de inimă și de înțelegere, pentru care sunt profund îndatorat și recunoscător”, iar dr. Nicolae Flueraș în Cuvântul către cititor al *Tratatului Moral Pastoral* despre *Uzul Sacramentelor* (647 pagini), la fel exprimă „recunoștință și mulțumită Excelenței Sale Înalt Preasfințitului Domn Episcop dr. Valeriu Traian Frențiu, care, cu râvnă-i cunoscută... a făcut cu puțință publicarea acestei lucrări, implicându-se cu largă dărnicie a finanța tipărirea ei”. Tot la Oradea, prin grija și cu ajutorul Episcopului Frențiu a apărut în 1924 *Testamentul Nou*, cel dintâi publicat cu litere latine în Biserica Română Unită cu Roma, în traducerea canonicului din Blaj, dr. Ioan Bălan, ajuns în 1936 Episcop al Lugojului. Tot aici și cu concursul Episcopului Frențiu se tipăresc tratatele de Teologie Pastorală ale canonicului lugoian dr. Nicolae Brânzeu.

„Ceea ce-i aduce IPS Valeriu Traian Frențiu un nume de mare Mecena este concursul financiar dat la înființarea Teatrului de Vest, cu sediul în Oradea... Dacă ne gândim că de la Maramureș la Arad era singurul teatru de-a lungul graniței, se va înțelege de ce avem dreptul de a ridica la maximum de apreciere gestul IPS Sale” (E. Potoran, op. cit., pp. 40-41).

A luat cele mai adecvate măsuri pentru păstrarea și valorificarea bibliotecii episcopale, care cuprindea numeroase și valoroase manuscrise, cărți teologice, volume vechi, lucrări din toate domeniile, numindu-l bibliotecar pe Părintele dr. Aloisie L. Tăutu, urmat de Eugen Potoran, care au continuat opera canonicului cărturar și istoric dr. Iacob Radu, cel ce a întocmit primul catalog al manuscriselor, tipărit de Editura Academiei Române.

(continuare în pag. 10)

(urmare din pag. 9)

Episcopul Valeriu Traian Frențiu s-a bucurat de colaboratori care i-au fost nu numai sfinți luminați, ci și participanți, alături de chiriarh, la actul de guvernare eparhială și la aducerea la îndeplinire a mărețelor planuri, generate de gândirea și chibzuința acestuia. O bună parte dintre ei au fost amintiți mai sus, dar sunt și alții. Între ei menționăm, în primul rând, pe episcopul auxiliar dr. Ioan Suciu, cu care însă nu a putut conlucra îndeaproape decât scurt timp, de la 22 iulie 1940, când Ioan Suciu a fost consacrat episcop în catedrala eparhială din Oradea, și până la începutul lunii septembrie același an, când Episcopului Valeriu Traian Frențiu nu i-au permis autoritățile horthyste, ocupantele Transilvaniei de Nord în urma Diktatului de la Viena, să revină la Beiuș, unde îl surprinsese nefericita zi de 30 august 1940. Mai amintim pe următorii: Dr. Gheorghe Miculaș, fost profesor și director al Preparandiei din Oradea, rector al Seminarului, canonic, vicar general episcopesc, prepozit capitular; dr. George Pop, canonic; Ilie Stan, profesor, canonic; Petru Tămăian, profesor și director al Preparandiei, rector al Seminarului; Ioan Buteanu, preot, canonic; apoi directorii de școli: Cornel Sabo la Școala Normală din Oradea, dr. Nicolae Flueraș, canonic onorific, directorul Liceului de Băieți din Beiuș, dr. Eliza C. Pavel, directoarea Liceului de Fete, președinta Reuniunii Mariane a Femeilor Române Unite – UMFRU, vicarii foranei: Alexandru Gera de la Carei, Petru Cupcea la Șimleul Silvaniei, urmat de Emil Bran, canonici onorifici.

Ultimul Capitul catedral dinaintea scoaterii Bisericii în afara legii a fost în anul 1947, (...)

Pentru activitatea sa multilaterală, Episcopul Valeriu Traian Frențiu a fost răsplătit cu mai multe ordine și decorații. A fost purtător al Legiunii de Onoare, asistent al Tronului Pontifical și decorat de Papa Pius al XI-lea, la 22 aprilie 1927 cu Paliul Sacru.

Administrator Apostolic al Arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș

După moartea Mitropolitului Alexandru Nicolescu, survenită la 5 iunie 1941, pentru perioada vacanței scaunului mitropolitan până la alegerea noului mitropolit, Sfântul Scaun a numit Administrator Apostolic al Arhidiecezei pe Episcopul auxiliar dr. Vasile Aftenie, vicarul Bucureștilor și Vechiului Regat, care, însă, nu a fost acceptat de Capitulum mitropolitan de Blaj, în frunte cu prepozitul dr. Victor Macavei, pe motivul că nu a fost consultat înainte de numire. Ca urmare, Episcopul Vasile Aftenie a restituit Nunțiatului Apostolic din București decretul de numire. În urma restituirii, Papa Pius al XII-lea l-a numit – motu proprio – Administrator Apostolic pe Episcopul de Oradea, Valeriu Traian Frențiu, care avea reședința provizorie la Beiuș, încă din 1940, după Diktatul de la Viena și ocuparea de către horthyști a Transilvaniei de Nord. Episcopul Frențiu era seniorul Episcopatului greco-catolic român atât ca vârstă, cât și ca vechime ierarhică. În consecință, numirea Sfântului Scaun fiind conformă cu prevederile conciliare ale Provinciei Mitropolitane a pus capăt litigiului. A administrat Arhidieceza pe tot timpul

războiului. În 1946 a convocat și prezidat Sinodul Electoral pentru alegerea noului mitropolit. A fost ales Episcopul de Maramureș, dr. Alexandru Rusu, dar n-a fost recunoscut de guvernul comunist Petru Groza.

În anul 1947 Episcopul Valeriu Traian Frențiu a revenit la Oradea, iar la Blaj a fost adus de la Oradea, în aceeași calitate de Administrator Apostolic, Episcopul auxiliar Ioan Suciu, în așteptarea clarificării situației noului mitropolit.

Așadar, scoaterea Bisericii Române Unite în afara legii l-a găsit pe Episcopul Valeriu Traian Frențiu la Oradea. În septembrie 1948 a fost depus din scaun, odată cu dr. Ioan Bălan, Episcopul Lugojului, și dr. Alexandru Rusu, Episcopul Maramureșului. La 28 octombrie, același an, a fost arestat și izolat, împreună cu ceilalți cinci episcopi greco-catolici români (dr. Iuliu Hossu al Episcopiei de Cluj-Gherla, dr. Alexandru Rusu al Maramureșului, dr. Ioan Bălan al Lugojului, dr. Ioan Suciu de la Blaj și dr. Vasile Aftenie de la București) în lagărul de la Dragoslavele, improvizat în palatul patriarhal de vară al Bisericii Ortodoxe Române, îngrădit cu sârmă ghimpată și asigurat cu pază militară. În februarie 1949 întregul grup de ierarhi a fost transferat la Mănăstirea Căldărușani, transformată și ea în lagăr de concentrare, iar de acolo, în mai 1950, la Penitenciarul din Sighetu Marmăției, unde, nemaiputând suporta duritatea regimului de exterminare, la 11 iulie 1952 s-a stins din viață. A fost înhumat într-o noapte, fără sicriu, într-o groapă comună din Cimitirul Săracilor. Mormântul a fost nivelat pentru a nu se mai cunoaște locul înhumării și pentru a se evita pelerinajele la mormintele martirilor uciși la Sighet.

Informații preluate din cartea „Ce 12 Episcopi Martiri”, a Ierom. Silvestru Augustin Prunduș și a Pr. Clemente Plăianu, apărută la Casa de Editură „Viața Creștină”, Cluj-Napoca, 1998.

Ioan F. POP

PERIPATETIZĂRI

Cînd scriu, mă comport de parcă în lume nu ar exista decît Dumnezeu și cu mine.

Timpul nu poate fi gîndit dacă nu te pui o clipă în postura lui Dumnezeu.

După multă căutare inutilă, unii cred că a sosit momentul să-i caute Dumnezeu pe ei.

Erosul ne aruncă din nou în *sublimul* animalității.

Nu există, în ură, majoritate mai covârșitoare decît aceea împotriva valorii.

Singurul *kitsch* produs de natură este omul. În rest, natura creează perfect.

Hölderlinian vorbind, pericolul și salvarea au aceeași sursă.

Paradoxul socratic al lui „știu că nu știu” înseamnă, de fapt, că ceva tot știu: că nu știu. Știind că nu știu pot aproxima cît știu sau cît nu știu. Știind cît nu știu mă poate ajuta să știu cît știu. Știința ne-știindului constituie măsura a ceea ce știu. Ne-știința curioasă este primul pas spre știință.

Mulți se folosesc pînă și de o brumă de cultură doar ca de o subtilă formă de impostură. Fac din ea o ipocrizie în plus.

Dacă prostia ar dura, înțelepții ar fi bogații acestei lumi. Ce mai cozi ar fi la ușile lor! Dar putem sta cu toții liniștiți, nu *doare* decît înțelepciunea.

Orice prost se desăvîrșește cînd ajunge în funcția de șef. De aici în sus se monumentalizează.

Prostia demonstrează cum natura umană poate renunța spectaculos la un imens ocol – gîndirea.

Cu o vorbă a lui Haine, doar poeții mai au măduvă de zeu.

Mai mult ca oricînd ne paște, cu o spusă baudelaireană, *aripa grea a imbecilității*.

Unii îți doresc răul chiar pentru faptul că le poți face binele.

De ce se grăbesc tocmai cei care nu au unde merge și, în general, nu prea știu unde merg?

În cultură vii doar în măsura în care nu vii de nicăieri.

Într-o lume ticăloșită pînă la măduvă, bunul-simț, valoarea, caracterul par simple *erezii*.

LICEUL TEOLOGIC GRECO CATOLIC „IULIU MANIU” ORADEA

str. Iuliu Maniu nr. 5,
tel. /fax: 0259434526, 0359410518,
www.licgrecat.lx.ro;
e-mail: lgrecatoradea@yahoo.com

**Organizează înscrieri pentru anul școlar
2011-2012,**

pentru:

- cls. I în alternativa Step by Step - **50 locuri**;
- cls. a V a - **60 locuri**;
- cls. a IX a - profil real, specializarea matematică-informatică;
- cls. a IX a - profil vocațional, specializarea teologie.

Avantaje:

- amplasarea liceului în centrul orașului;
- asigurarea unui climat de siguranță pentru elevi;
- program de burse pentru elevi;
- rezultate deosebite la concursurile și olimpiadele școlare;
- posibilitatea de a urma orice universitate din țară;
- internat și cantină proprie;
- organizarea de activități extrașcolare și extracurriculare prin parteneriat cu diverse fundații și organizații.

Noapte de veghe la Zalău

Noaptea de 18/19 martie 2011 a fost una de veghe pentru mulți dintre credincioșii greco-catolici și romano-catolici din Zalău și din alte localități ardelene, veniți să participe la eveniment.

Programul a început la orele 18.00, cu Sfânta Liturghie celebrată de un grup de preoți, în frunte cu Părintele Gheorghe Țurcaș – vicarul foraneu al Silvaniei. Liturghia a fost urmată de Binecuvântarea Euharistică, apoi de un scurt recital al Coralei Sfânta Familie.

A urmat Sfântul Rozar cu Misterele de durere, recitat de Surorile Sfintei Inimi a lui Isus și de tinerii și copiii din Zalău, care au și cântat, după care doamna Otilia Bălaș a făcut o scurtă prezentare a Reuniunii Mariane din Eparhia Oradiei. Apoi, Părintele Sorin Crăciun a susținut prima meditație, urmat fiind de Părintele Daniel Berlean, cu un cuvânt despre Devoțiunea la Sfântul Iosif.

În jurul orei 22.00 a început Adorația, condusă de Părintele Emil Ghiurcă, după care s-a făcut consacrarea la Inima Fecioarei Maria și rugăciunea pentru beatificarea Martirilor Bisericii Române Unite.

La ora 23.25 s-a făcut Calea Crucii, încheiată cu o procesiune în jurul bisericii, după care s-a săvârșit Sfânta Liturghie în rit roman, condusă de Părintele Sövr și Părintele Scheck.

La ora 2.00 s-a făcut Paraclisul Maicii Domnului, după care Părintele Ioan Chișărău a ținut a doua meditație.

A urmat Rozarul de Mărire, animat muzical de câteva tinere din Timișoara, care au dat răspunsurile și la Liturghia condusă de Pr. Ciprian Robotin, cu care s-a încheiat programul.

Părintele-paroh, Valer Părău, a fost prezent la cea mai mare parte a programului, coordonând organizarea evenimentului. Au mai slujit și Părintele Simion Mărieș, Nicolae Bodea, Petru Peștean, Vasile Aciu, Alin Bauer, Gavril Șandor, precum și preoți din județele Maramureș, Satu Mare, Bihor, Timiș, Mureș, Cluj și Bistrița-Năsăud, veniți împreună cu grupurile lor de credincioși. Întreg programul nopții de veghe a fost transmis în direct la Radio Maria.

Pr. Ciprian ROBOTIN

Colegiul „Sfânta Familie” și membrii Fondacio în exerciții spirituale la Arieșeni

În perioada 1-3 aprilie, studenții Colegiului Sfânta Familie, împreună cu membrii Fondacio, au participat la exercițiile spirituale desfășurate la Arieșeni, sub îndrumarea rectorului Seminarului din Pavia, Don Andrea, însoțit de Pr. Spiritual Don Gian Pietro al Seminarului și unul dintre seminariști, Gabriel.

Participanții au fost în număr de aproximativ 70, printre aceștia numărându-se și câțiva elevi, amici ai asociației Fondacio.

“Isus, doar în nevoi?”, a fost tema abordată în cadrul acestor exerciții spirituale, însoțită de motto-ul “Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos.” (1Cor. 6, 12).

Din cadrul acestor exerciții, amintim câteva momente importante: Sfânta Liturghie zilnică, Calea Crucii, meditațiile și discuțiile pe grupuri, seara penitențială, film, jocuri și atelier de creație.

Pe baza meditațiilor, tinerii au putut reflecta la viața lor personală și la raportul lor cu Dumnezeu,

iar în urma discuțiilor, aceștia și-au exprimat bucuria posibilității participării la aceste exerciții, organizate an de an, cu binecuvântarea PSS Virgil Bercea, într-o atmosferă deja familiară.

Biroul pastoral

Pr. Eugen JURCA

Psihologia prenatală: mama rejectivă

O „glumă”, cu gust amar, exprimă de fapt o cruntă realitate a vremurilor noastre: – *De ce femeile de azi nasc un singur copil? – Pentru că o jumătate de copil nu se poate!* Parcă mai mult decât oricând, femeia „modernă” refuză maternitatea sub diverse motive/pretexte: că e prea devreme, că e prea târziu, că o împiedică să se realizeze profesional, că îi strică silueta, că mai vrea să-și „trăiască” viața înainte de a avea un copil, că un copil e greu de crescut și de educat etc. În ultimă instanță, toate pot fi motive bine întemeiate, dar nu suficiente. Analiza lor nu face însă obiectul preocupărilor de față. Pe de altă parte, bineînțeles că nu intenționăm să aruncăm toată vina asupra femeii. În egală măsură, nici bărbatul de azi nu-și asumă responsabilitățile paternității. Dar, pentru că pânțele matern rămâne totuși „chivotul” plămădirii ființei umane, ne vom referi mai curând la consecințele psihologice și spirituale ale atitudinii rejective a mamei față de graviditate, în general, și față de „sarcina surpriză”, în special.

În afara motivelor frecvent invocate: dificultăți financiare, condiții existențiale și de locuit precare, nesincronizare temporală cu alte priorități personale etc., cercetând mai adânc, observăm că de fapt rădăcinile atitudinii rejective a mamei se găsesc în altă parte: mai întâi în *comoditate*, ca „epidemie” de dimensiuni planetare, apoi într-o mentalitate profund *seculară* și *necreștină*, bazată mai mult pe *control*, *rațiuni* și *calcul* *umane*, decât pe parteneriatul cu *pronia divină*. Nu putem scăpa din atenție nici noile concepte introduse de mișcările feministe de emancipare, din anii '60, precum: *voluntary motherhood* (maternitate voluntară), *family planning* (planificare familială) (1), liberalizarea contracepției și avortului, procreare responsabilă (2) etc. Poate mai mult decât oricare din celelalte, acest concept din urmă ar trebui să ne readucă în atenție ideea de *co-creare* împreună cu Creatorul și de *responsum* (răspuns personal) la invitația divină: „Creșteți și vă înmulțiți, umpleți pământul și-l stăpâniți [în mod *responsabil*, n.n.!]” (Facere 1, 28).

Într-o mentalitate strict orizontală, din care lipsește perspectiva verticalității și experiența providenței divine, „bântuită” de o „legiune” de anxietăți rutiniere, în care totul se bazează pe *asigurări*, *previzibilitate* și *planificare*, un „*fiat*” al Mariei („Fie mie după cuvântul tău!”) aproape că nu și-ar mai găsi justificarea. „Totul a devenit planificabil: situații, alternative, opțiuni... și, dacă am avea permisiunea, *am planifica până și inefabilul*” (3). Astfel, după cum observă cunoscuta psihanalistă Françoise Dolto: „Mulți părinți au ajuns să-și programeze copiii, așa cum își programează să cumpere o mașină de spălat sau un televizor și, din nefericire, aceștia se numesc copii *doriți*” (4). În realitate acești copii sunt mai degrabă „programați”, decât doriți, iar când intervine elementul „surpriză” (sarcina nedori-

tă!), părinții intră în panică și caută să se descotorosească de „musafirul nepoftit” la ospățul existențial.

Din acest motiv psihologii avertizează că „*atitudinea indiferentă, ambivalentă sau rejectivă* a grăvidei față de ființa care se plămădește în uterul ei, poate compromite *definitiv* dezvoltarea armonioasă a copilului” (5). „Faptul că mama își *acceptă* sau își *respinge* copilul conduce la trăirea unor stări emoționale cu directe implicații asupra fătului... El „*știe*” (simte) că e dorit sau nu, iar acest fapt îi influențează în mod direct *propria emoționalitate*, relația viitoare cu mama, atașamentul, *propriul mod de a fi în viață*” (6). După D.W. Winnicott, fondatorul psihanalizei copilului în Marea Britanie, chiar apariția unor *boli psihice* își găsește explicația în relația timpurie dintre mamă și copil (7). Tot mai multe voci afirmă că cel mai mare rău asupra copilului îl provoacă *respingerea* lui de către mamă sau *indiferența* ei față de el (8).

Literatura de specialitate a consemnat consecințele *tentativelor avortive eșuate* asupra dezvoltării ulterioare a insului. Un psiholog canadian a lucrat cu 4 adolescenți care încercau să se sinucidă în fiecare an, în aceeași perioadă. În urma discuțiilor cu mamele acestora, psihologul a aflat că respectivii reproduceau, în mod inconștient, tentativele de avort ale mamelor, despre care ei nici nu aveau habar (9). Un tânăr care acuza crize puternice de angoasă, fiind plasat în regresie hipnotică, ceea ce a permis accesul la anumite trăiri intrauterine, a reușit să descopere sursa angoaselor sale în practicile avortive ale mamei din luna a 7-a, pentru a scăpa de copilul nedorit (10). Avem încă o confirmare a declarației biblice: „Nimic nu este acoperit care să nu iasă la iveală și nimic ascuns, care să nu ajungă cunoscut” (Matei 10, 26).

De fapt *respingerea mamei* nu este o simplă metaforă sau un banal refuz. Este *echivalentul morții*, un *mesaj de moarte*, ostil vieții: *Tu nu trebuie să trăiești în mine! N-ai voie să fii în mine! Era mai bine să nu fii, să nu existi! Nu meriți să trăiești!* Într-o carte inspirată, iezuitul și profesorul de psihologie pastorală și de pedagogia religiei din Frankfurt pe Main, Karl Frielingsdorf, a corelat refuzul matern prenatal cu apariția unei imagini „demoniace” a omului despre Dumnezeu: *Dumnezeul morții* (11). Această imagine despre Dumnezeu, a omului în cauză, se traduce printr-o *atitudine ambivalentă față de viață*: Oare Dumnezeu mă ține în viață sau nu? Am voie să fiu sau nu? Acesta trăiește într-o atitudine permanentă de fugă, de teamă, de amenințare, sub imperiul unor puternice angoase existențiale, ca sub sabia lui Damocle deasupra capului, dezvoltând mereu noi strategii de supraviețuire. Alte comportamente traduc o seamă de trăiri negative: neîncredere existențială, disperare, sentimentul de a nu merita să trăiască, de a ocupa locul în zadar.

(continuare în pag. 14)

Reculegere spirituală pentru familii

Iertarea și iubirea soților, primele exerciții spirituale naționale destinate familiilor, s-au desfășurat în Băile Felix, în perioada 25-27 martie. Au participat o sută de familii – unele chiar împreună cu copiii, de diferite vârste – sosite din toate eparhiile greco-catolice, din arhidieceza romano-catolică de București, precum și din parohiile românești din Ucraina. Acestea au fost însoțite de către preoții parohi sau de responsabili cu familiile în eparhii.

Întâlnirea a stat sub semnul comuniunii și al schimbului de experiență. Familiile au putut să se cunoască mai bine, s-au rugat și au luat masa împreună. Biserica greco-catolică din Felix și Hotelul Crișana au fost contextele interrelaționarii. Copiii au fost în grija maternă a doamnei Lucia Horgoș, cadru didactic al Liceului Teologic Greco-Catolic din Oradea.

Fiecare zi a avut momentele sale speciale. Acestea au adus în centru o conferință sau o reculegere rostită de către: pr. prof. dr. Francesco Pilloni, de la Institutul Pontifical Ioan Paul al II-lea din Roma, pr. Angel Zareczki, din Baia Mare, pr. Fabian Măriuț, din București, ori pr. Mihai Tezgeș, din Oradea. Actualitatea temelor parcurse și-a găsit proba în atenția și aviditatea cu care cei prezenți au însoțit retorici. Diferitele dimensiuni ale iubirii sau ale relaționării au fost surprinse în dezbaterile: *Pericolele narcisismului modern*, *Frumusețile și piedicile iubirii*, *Familia și munca și Spiritualitatea familiei*. Întreaga acțiune a început cu Sfânta Liturghie – celebrată de către P.S. Virgil Bercea, episcopul Oradiei Mari – însoțit de unsprezece preoți; celebrarea euharistică a fost cea care a propus și concluziile întâlnirii. P.S. Cornel Damian, episcop auxiliar al Arhidiecezei Romano-Catolice de București, prin pr. Fabian Măriuț, a transmis salutul și urările sale tuturor familiilor prezente.

Cuplul și familia trebuie să meargă pe urmele lui Cristos; El este Cel care pășește în fața *celulei de bază a societății*, cum era identificată familia de către papa Ioan Paul al II-lea, de fericită amintire. Familia – dar și

vocația – își găsește resursele și dinamismul în viața sacramentală trăită în Domnul. Lipsa lui Cristos din viața personală și, implicit familială, duce la individualism, la egoism, la narcisism. Creat din dragoste, omul se regăsește în sacramentul iubirii. Adam și Eva, Avraam și Sara, Zaharia și Elisabeta sau Iosif și Maria, pentru a lua doar câteva exemple, sunt – pentru familii – pretext pentru meditație asupra sensului vieții și al conviețuirii. Expresie a deplinătății omului, legătura dintre bărbat și femeie – viața conjugală – are, în mod esențial, o singură exigență: aceea de a sfîși.

Rugăciunile în comun, atelierele de discuții, mărturiile personale sau ale familiilor – simpla împărțire, chiar – au fost menite să consolideze relațiile dintre participanți, să-și cunoască reciproc problemele sau aspirațiile și să nutrească speranța unei viitoare întâlniri naționale rodnice, care, cel mai probabil, se va desfășura la Șumuleu Ciuc, în luna octombrie, și va avea ca temă *Familie, devino ceea ce ești!*, motto preluat din *Familiaris consortio*, nr. 17 (1981).

Pr. Adrian PODAR

(urmare din pag. 13)

Din acest motiv, omul atins de *rana respingerii* dezvoltă o *mască și atitudine de fugă*. „Prima reacție a unei persoane care se simte respinsă este aceea de a fugi” (12). „Fugarul” nu vrea să ocupe prea mult spațiu, toată viața va încerca să ocupe cât mai puțin spațiu, de parcă ar trăi „în vârful degetelor de la picioare”. Nu crede prea mult în dreptul lui de a exista (13), dezvoltând o atitudine existențială de „volatilizare”, de evaporare. Nu vrea să deranjeze pe nimeni, de parcă ar putea merge printre picăturile de ploaie și să rămână uscat. Este „o persoană care se îndoiește de dreptul ei la existență și care lasă impresia că nu s-a încarnat în totalitate”. Chiar fizic, prezintă „un corp adesea fragmentat, incomplet, de parcă ar lipsi o bucată din el sau dă senzația că părțile lui nu se potrivesc” (14).

Toate datele prezentate mai sus atrag atenția asupra necesității unei atitudini materne (paternale) creștine și responsabile, care să facă loc *primirii* celui mai însemnat dar la care Dumnezeu l-a făcut părtaș pe om, *Darul Vieții*.

(1) Gheorghe Scripcaru, Aurora Ciucă, Vasile Astărăstoe, Călin Scripcaru, *Bioetica, științele vieții și drepturile omului*, Ed. Polirom, Iași, 1998, p. 109. (2) Elio Sgreccia, Victor Tambone, *Manual de bioetică*, Arhiep. Romano-Catolică, București, 2001, p. 168-183. (3) Anca Munteanu, *Psihologia copilului și adolescentului*, Ed. Augusta, Timișoara, 1998, p. 100. (4) Françoise Dolto, *Când apare copilul. O psihianalistă dă sfaturi părinților*, trad. Delia Vasiliu, Rodica Stoicescu, Ed. Humanitas, București, 1994, p. 352. (5) A. Munteanu, *op. cit.*, p. 83-84. (6) Alin Cristinel Cotigă, *O Incursiune în psihologia prenatală*. Sarcina, nașterea și atașamentul, vol. 1, Ed. SPER, București, 2010, p. 10 (7) *Ibidem*, p. 11. (8) Marie-André Bertin, *Educația prenatală. O speranță pentru copil, familie și societate*, trad. Magdalena Oprea, Ed. Target Publishing, București, 2008, p. 80. (9) *Ibidem*, p. 78. (10) A. Munteanu, *op. cit.*, p. 79. (11) Pentru detalii vezi Karl Frielingsdorf, „Ma Dio non è così. Ricerca di psicoterapia pastorale sulle immagini demoniache di Dio, traduzione dal tedesco di Aurelio Reboldi”, Ed. San Paolo, Torino, 1995, p. 107-123. (12) Lise Bourbeau, *Cele 5 răni care ne împiedică să fim noi înșine*, trad. Doina Anghel, Ed. Ascendent, București, 2000, p. 19. (13) *Ibidem*, p. 21. (14) *Ibidem*, p. 19.

Nicolae COSTRUȚ

Semnificația sacrificiului în morala și antropologia creștină

„Învățătura Mea nu este a Mea, ci a Celui ce m-a trimis” (In 7, 16).

Creștinismul este religia întemeiată pe Legea și Învățătura lui Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu, trimis de Tatăl în lume, în numele Său. Tatăl este, deci, prezent în Persoana Fiului făcut om, pentru a împlini „răscumpărarea universală și definitivă a omenirii de păcate”. (1) Creștinismul este o religie a inimii, a interiorității ce se exprimă într-o credință, într-o atitudine spirituală. Bergson glorifică creștinismul, îl consideră deasupra altor religii, pentru că „a revelat umanității noile valori ale carității și ale iubirii aproapelui”. (2)

1. Având la temelie Evanghelia lui Cristos, *credința creștină* conduce la formarea unor deprinderi stabile dobândite, numite virtuți. Virtuțile, fiind purtătoare de har, determină umanizarea persoanei, dezvoltarea progresivă și rațională, care, prin însușirea binelui propriu și specific omului, devine în mod real ceea ce potențial era menit să ajungă din însăși voința și iubirea Creatorului său. „Credința noastră este viața noastră” (Card. Dr. I. Hossu), pentru că ea este un act uman și, în același timp, un act divin. Este un act uman ca produs al minții unei persoane care își dă în mod liber consimțământul, atunci când rostește cuvântul „cred”, și își dă adevărul la adevărul dumnezeiesc. Credința este și de natură divină, pentru că vine din porunca voinței mișcate de Dumnezeu prin har. Credința ne face să pregustăm bucuria și lumina viziunii beatifice, scopul peregrinării noastre pe pământ. Credința este, deci, începutul vieții veșnice. Ea generează sfințenia – o aură luminoasă în jurul celor cu inima curată.

2. *Sfințenia* începe cu primirea tainei botezului creștin, după care, cei botezați devin copii ai lui Dumnezeu, înfiați prin Isus Cristos. Botezul ni-l împregnează pe Isus Cristos în noi înșine și ne face apți să putem conștientiza scopul vieții creștine. Prin botez primim daruri și haruri necesare trebuințelor noastre de ordin spiritual, pentru a ne menține în harul mântuitor, pentru a trăi și a ne împărtăși, încă de pe acum, din fericirile evanghelice.

Încă de la începutul erei creștine, cei care au crezut în Cristos și l-au mărturisit au avut multe de îndurat, dar au acceptat, din dragoste pentru El, prigoana și persecuțiile, plătind pentru credință adeseori chiar cu viața. Cu alte cuvinte, creștinii au acceptat dintotdeauna tot felul de sacrificii, pentru idealul lor sfânt.

3. Din punct de vedere uman, *sacrificiul* este considerat, înainte de toate, un act dezgustător, care apare ca ceva nedrept și care întotdeauna este însoțit de o durere. Reflectând mai adânc asupra istoriei, a existenței umane și asupra experienței noastre de viață, vom conchide că: „nu există frumusețe, nici dreptate, nu există credință, nici iubire, nici speranță și fericire, nu există nimic fără ceea ce se numește sacrificiu” (3).

Imediat după ce a fost botezat în Iordan, de către Ioan, Isus și-a început activitatea publică predicând și vestind poporului venirea Împărăției lui Dumnezeu. Făcând multe minuni aduna în jurul lui oameni, care păreau că-l urmează. Dar ei nu erau statornici și uitau repede cele întâmplate cu puțin timp înainte. Astfel, Isus rămânea singur, din ce în ce mai singur, iar numărul celor care erau împotriva Lui devenea tot mai mare. În cele din urmă El, a fost vândut de către Iuda, un ucenic de-al Său, și dat pe mâna celor care l-au judecat la moarte. Prin acest act odios și nedrept, începea un lung șir de umilințe. Batjocorit, iar apoi schingiuit cumplit; dezbrăcat de hainele Sale, biciuit și încoronat cu spini, obligat să-și ducă crucea până pe Calvar, cruce pe care avea să fie ucis prin răstignire și pironire în cuie. De acolo, de sus, de pe cruce, înainte de a muri, a strigat cu glas tare: „Tată, de ce mai părăsit?” Acest strigăt de disperare a fost cel mai mare și mai omenesc strigăt, din câte s-au auzit vreodată pe pământ, urmat imediat de cuvintele: „Iartă-i, că nu știu ce fac!” În ultimele clipe de viață, cu un ultim efort, Isus s-a adresat din nou Tatălui Ceresc, zicând: „În mâinile Tale îmi încredințez sufletul meu”.

Din momentul în care Cristos Domnul a fost înțins pe cruce și pironit, cuvântul sacrificiu a devenit un cuvânt central, nu în viața Acelui Om, ci în viața fiecărui om din lume. Din acest moment, destinul tuturor oamenilor a început să depindă de acest suprem sacrificiu, de această moarte. Mai mult, de când Isus a murit pe cruce, sacrificiul a căpătat înțelesul cel mai deplin posibil, acela că: „întreaga viață a tuturor oamenilor este înțesată, în fiecare zi, de când soarele răsare și până apune, de sacrificii” (4). Sacrificiul nu poate fi evitat de nimeni, iar peste toate sacrificiile străjuiește unul mare, cel mai mare ce poate fi conceput – moartea. Călcând cu moartea pe moarte, Isus a făcut posibil ca oamenii să ajungă la destinul pentru care au fost creați; să se salveze de la moarte prin moarte, după modelul lui Cristos. „Drama cristică este profundă și grea, poate chiar sfâșietoare, dar ea duce la lumină și biruință” (5). Cristos a trebuit să se facă om pentru a suferi și pentru a purta marile poveri ale vieții; așa a ajuns să cheme în ajutor puterea nemărginită a Celui de Sus.

Sacrificiul are cea mai înaltă *valoare morală* pentru om, atunci când devine o coresponsabilitate, un răspuns la moartea lui Cristos, pentru salvarea vieții proprii sau pentru a salva viața altora. Această disponibilitate launtrică, în momente limită, echivalează cu o urcare pe cruce, în mod eroic, alături de Cristos, pentru o cauză măreață. Vrednici de acest sacrificiu au fost apostolii, discipolii, sfinții, martirii, toți cei care și-au

(continuare în pag. 16)

(urmare din pag. 15)

vărsat sângele pe altarul credinței și al Bisericii, toți cei care au avut de pățimit în lagăre de muncă forțată, în închisori, în locații cu domiciliu forțat și în alte situații.

4. Vrednici au fost, prin *dârzenie, curaj și sacrificiu*, de asemenea, ierarhii, preoții și credincioșii catolici sau de alte confesiuni din România, toți cei care s-au opus, într-un fel sau altul, actului samavolnic de persecuție și oprimare a Bisericii, de desființare oficială a Bisericii Române Unite cu Roma – Greco-Catolică, de către regimul comunist și de către alte forțe obscure, care au sprijinit acest mare abuz. În semn de mare respect, de sfântă neuitare și de înaltă cinstire, îi amintim pe vrednicii ierarhi ai acestei Biserici: Valeriu Traian Frențiu, Iuliu Hossu, Alexandru Rusu, Ioan Bălan, Ioan Suciu, Vasile Aftenie, Tit Liviu Chinezu – episcopi morți în faimă de martiri sub regimul comunist. Prin rugăciunile noastre susținem cauza de beatificare și ridicarea lor la cinstea Altarelor.

5. Episcopii greco-catolici au intuit din vreme planurile ascunse și mârșave ale Guvernului Petru Groza. *Calvarul Bisericii* noastre a început încă din mai 1948, când, pe Câmpia Libertății de la Blaj, se sărbătorea Centenarul Revoluției de la 1848 și când episcopului Ioan Suciu, gazda și unul din organizatorii acestui eveniment, i s-a interzis să vorbească. Din acel moment el, s-a retras de la festivități. După acest incident, a fost urmărit zi și noapte de Securitate. Demis din demnitatea de Administrator Apostolic al Arhiepiscopiei, în 3 septembrie 1948, i s-a impus să părăsească Arhiepiscopia și i s-a interzis, de asemenea, să mai predice. Dar acest lucru nu s-a întâmplat. Deși intimidat prin acțiuni în forță, el n-a părăsit nici Arhiepiscopia și nici activitatea pastorală până în momentul arestării sale definitive. A fost primul episcop greco-catolic arestat. Într-una din sutele de vizitații canonice făcute cu puțin timp înainte de a fi închis, a spus: "Aceste momente de persecuție pentru Biserica noastră sunt cele mai fericite momente din viața noastră creștină". A murit bolnav și înfometat, la închisoarea din Sighet, în celula nr. 44, de la etaj, în noaptea dintre 26 și 27 iunie 1953. În această noapte, când în jurul patului său s-au adunat ceilalți episcopi și clerici uniți aflați în aceeași celulă, spre miezul nopții, când starea de sănătate i s-a deteriorat grav, iar pulsul se simțea tot mai slab, episcopul Iuliu Hossu i-a dat dezlegarea sacramentală. La ora 1 fără 20 minute și-a dat sufletul. La puțin timp după ce a fost anunțată moartea sa, gardienii l-au scos din celulă. Târându-l de picioare pe coridor, până jos, capul acestui sfânt martir

sălta de pe o treaptă pe alta.

6. Ceilalți episcopi au murit și ei, tot din cauza regimului de detenție, fie în spital sau acasă, fie în camerele de tortură (Vasile Aftenie). Tuturor episcopilor uniți li s-au făcut promisiuni ademenitoare, pentru a rupe Biserica Romei, dar ei au preferat moartea. A sosit acum – spunea episcopul I. Suciu – ceasul Vinerii Mari pentru Biserica noastră, iar episcopii ei au ales să-L urmeze pe Isus, să fie asemenea Lui în Vinerea Mare, asemenea Celui încununat cu spini (6).

Măreția acestor oameni este greu de redat în cuvinte. Nimic nu i-a speriat: nici foamea, nici frigul nici torturile. Setea de adevăr și dreptate, iubirea de credință și sfințenia lor au transformat priciul închisorii în sfânt altar de jertfire, zăbrelele de la geamuri în sfinte cruci, ușile zăvorâte în icoane, iar celula rece și întunecoasă într-un spațiu sacru de unde înălțau spre cer rugăciuni de mulțumire, de laudă și preamărire pentru Cel care i-a ales, din rândul poporului credincios, să se jertfească, pentru ca Biserica să rămână Una, Sfântă, Catolică și Apostolică. Ei l-au purtat în cuget și simțire, strâns la piept, pe Isus cel plin de răni și însângerat, ziua și noaptea, pentru a le da tărie în credință și putere în ispite:

„Azi noapte Isus a intrat în celulă,
O, ce trist și ce-nalt părea Crist!

.....
Uimit am sărit de sub pătura sură:
- de unde vii Doamne, din ce veac?
Isus a dus lin degetul la gură
Și mi-a făcut semn să tac.

(Radu Gyr, *Metanie*)

7. Sacrificiul poate fi considerat ca un punct de confluență a tuturor virtuților. El reprezintă un loc, un timp, o realitate care scoate la lumină capacitatea și măreția sublimă a omului de a se dăruie pentru o cauză dreaptă, pentru un ideal înalt și sfânt.

8. Omul este și rămâne o enigmă. El ocupă o poziție între real și posibil, este un destin și un câmp deschis, care caută să dea sens deplin vieții primite din iubire și ca dar de la Dumnezeu. „Misterul îl înconjoară și lupta îl consumă. Setea de adevăr face din el căutătorul adevărului și morala evanghelică îi arată calea împlinirii” (7).

(1) *Catehismul Bisericii Catolice*, București, 1993, p. 101; (2) *Dictionar de filosofie* LAROUSSE, București 1991, p. 66.; (3) Luigi Giussani, *Se poate trăi așa?*, Galaxia Gutenberg, 2010, p.371. (4) Idem, p.374; (5) Ernest Bernea, *Crist și condiția umană*, Cartea Românească, 1996, p.43. (6) Ep. Ioan Suciu, *Scrisoare către credincioși*, Blaj, 13 octombrie 1948. (7) Ernest Bernea, op.cit., p. 63.

Intențiile apostolatului rugăciunii pentru anul 2011

MAI

Intenția generală: Pentru ca aceia care lucrează în mijloacele de comunicare să respecte întotdeauna adevărul, solidaritatea și demnitatea fiecărei persoane.

Intenția misionară: Pentru ca Domnul să dea Bisericii din China harul de a persevera în fidelitate față de Evanghelie și harul de a crește în unitate.

Hirotonire de preoți la Catedrala „Sfântul Nicolae”

Bunavestire a fost sărbătorită la Catedrala „Sfântul Nicolae” din Oradea prin două momente distincte. Începutul Liturghiei Arhieresti a fost marcat de un moment special, în care un număr de 13 seminariști au fost învredniciți a purta reverenda. Preasfințitul Virgil Bercea i-a binecuvântat și i-a îmbrăcat în reverendă pe seminariștii: Cocora Bogdan, Cuibuș Sebastian, Farc Alexandru, Grad Vasile, Hiriș Vlad, Hoza Simion, Jurcă Adrian, Piț Daniel, Pop Ștefan, Rusu Ion, Sas Dumitru-Dorin, Țâmpu Anton și Vucu Andrei.

Reverenda este un semn distinctiv, este o ținută care impune seminaristului un comportament care să se asemeze cu cel al apostolilor. Ea este totodată o responsabilitate în primul rând morală, care trebuie asumată.

Apoi Liturghia a continuat cu hirotonirea a trei preoți, prin punerea mâinilor de către episcopul Virgil Bercea. Astfel, diaconii: Gheorghe-Ioan Seica, Marius-Vasile Obreja și Narcis-Florentin Licuța au devenit preoți. Conduși fiind de părintele rector Antoniu Chifor și de părintele Alexandru Buzalic, cei trei noi preoți au fost purtați în jurul altarului după care Preasfințitul Virgil le-a acordat Taina Preoției.

În predică, PSS Virgil Bercea a vorbit despre rolul important pe care Fecioara Maria îl are în istoria mântuirii. Dacă păcatul a intrat în lume printr-o femeie, mântuirea intră în lume tot printr-o femeie. Totodată

a vorbit și de rolul pe care îl are Biserica și preoții ei, despre seriozitatea pe care trebuie să o aibă preotul în raport cu Biserica lui Cristos și să rămână alături de ea.

Preoții nou hirotoniți au ținut să le mulțumească părinților, soților, familiilor, rectorilor, formatorilor și tuturor celor care au fost alături de ei pe parcursul întregii formări, în special PSS Virgil Bercea.

Celor care au primit reverenda le dorim să o poarte cu vrednicie iar celor nou hirotoniți le dorim preoție curată și fără prihană.

Biroul de presă

Tablourile cu chipurile ierarhilor de la Blaj se întorc acasă

La inițiativa Preasfinției Sale Mihai Frățilă, în numele Preafericitului Părinte Lucian, a fost înaintată o scrisoare oficială conducerii Bisericii Ortodoxe Române pentru a fi restituite tablourile cu chipurile ierarhilor blăjeni ce se aflau în 1948 în cadrul palatului Mitropolitan din Blaj. Colecția de tablouri aulice a fost păstrată în depozitele Bibliotecii Sfântului Sinod.

Preafericitul Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu acordul Sfântului Sinod, a răspuns afirmativ acestei inițiative susținând necesitatea retrocedării bunurilor Bisericii Greco-Catolice.

Întâlnirea a avut loc în sala „Conon Mitropolitul” a Palatului Sfântului Sinod de la Mănăstirea Antim. Din partea Bisericii Greco Catolice a participat o delegație formată din Prea Sfinția Sa Mihai, Episcopul Vicar al Bucureștilor, pr. Valeriu Median, pr. Andrei Mărcuș și domnul Mircea Dunca, cercetător la Muzeul Național de Artă al României. Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de Preasfinția Sa Ciprian, Episcop Vicar Patriarhal, și de arhimandritul Policarp Chițulescu, directorul Bibliotecii Sfântului Sinod.

După citirea procesului verbal de predare-primire de către PSS Ciprian Cămpineanu s-a trecut la identificarea fiecărui tablou, moment în care s-a luat act de situația în care se găseau respectivele opere.

La sfârșitul momentului semnării documentelor PSS Mihai, a reamintit că persoanele reprezentate în aceste opere de artă au avut un rol important nu doar pentru viața Bisericii Greco-Catolice, ci și pentru cultura și societatea românească.

Unul dintre cele mai importante tablouri din această colecție este cel care redă chipul Episcopului Inochentie Micu Klein, lucrare care a fost expusă la Muzeul Național de Artă din București.

Secretariatul Vicariatului de București www.bru.ro

Voluntari pentru o lume mai bună

Asociația Caritas Eparhial Oradea a lansat oficial proiectul „**Voluntari pentru o lume mai bună**”, joi 31 martie 2011 printr-o conferință de presă în Librărie Gutenberg. Proiectul este finanțat prin Programul Tineret în Acțiune – Acțiunea 2 Serviciul European de Voluntariat, al cărui scop este acela de a oferi unor tineri europeni, mediul propice pentru dezvoltare personală, pentru a se pregăti să fie cetățeni responsabili.

Astfel asociația noastră găzduiește doi voluntari internaționali: Marcella Guido – Italia și Zeynep Atvur – Turcia, pe o perioadă de 8 luni.

Iulia IOVA

Ziua Nasului Roșu

Vineri, 1 aprilie 2011, a avut loc Marșul Nasului Roșu, un eveniment aflat la a treia ediție. Marșul Nasului Roșu face parte din Ziua Nasului Roșu, o zi internațională ce a luat naștere în 25 decembrie 1985, în Marea Britanie, ca reacție a lumii civilizate la problema foametei cu care se confrunta Continentul Negru, și Etiopia în particular. Scopul marșului organizat de Caritas Eparhial Oradea a fost aducerea unui zâmbet pe buzele orădenilor și distribuirea de baloane modelate copiilor. De asemenea, clovni au avut ocazia să se auto-promoveze și în același timp să aducă în atenția orădenilor ideea de voluntariat. A fost un prilej pentru ei de a se manifesta și în afara spitalului, unde își desfășoară de obicei activitatea. La marș au participat 19 tineri voluntari ai Asociației Caritas Eparhial Oradea, tineri care fie sunt clovni de câțiva ani, fie sunt clovni în

devenire urmând în această perioadă cursul de clovni.

Mesaje ca “Un zâmbet nu costă” și “Zâmbiți vă rog” i-au făcut pe orădeni ca cel puțin pentru câteva clipe, să uite de probleme, să iasă din monotonia zilnică și, în cele din urmă, să zâmbească.

Seri de rugăciune la Șumal

În perioada 6-8 aprilie 2010, Mănăstirea Șumal, jud. Sălaj, a fost gazda a trei seri de rugăciune având ca temă „Postul Mare – dar a lui Dumnezeu”. Programul a început miercuri seara cu rugăciunea „Calea Crucii” urmată de meditația ținută de părintele Cristian Borz, preot în parohia Bădăcin, cu titlul „Stăpânirea de sine – dar al Spiritului Sfânt”. A doua seară părintele Borz a vorbit despre „Martiri și mărturisitori”, scoțând în evidență suferința Bisericii noastre în perioada comunistă, sacrificiul episcopilor și preoților noștri. A fost evocată figura părintelui Teofil Bălibanu, profesor, paroh la Marca, mort în temnița de la Aiud. În încheierea seriei, cei prezenți au vizionat filmul „Spre Soare”, o mărturie emoționantă a părintelui Tertulian Langa despre cei 17 ani petrecuți în temnițele comuniste.

Vineri, credincioșii din Șumal l-au petrecut pe Isus, cu ochii sufletului, în rugăciunea „Calea Crucii”, până pe Golgota. Meditația „Cristos suferă în oameni” ținută de părintele Borz, a scos în evidență misterul prezenței vizibile a lui Cristos între noi, astăzi. Sfântul Ioan Gură de Aur ne spune că mai sfânt decât altarul de piatră din biserică este altarul uman aflat la fiecare colț de stradă, pentru că pe primul se oferă Cristos, pe când al doilea este chiar Cristos.

Andrada POP

Faza județeană a Olimpiadei de Religie Greco-Catolică

Sâmbătă, 19 martie 2011, a avut loc la Oradea faza județeană a Olimpiadei de Religie Greco-Catolică. Olimpiada a fost organizată de către Inspectoratul Școlar Județean Bihor cu sprijinul cultelor participante și s-a desfășurat la Liceul Teoretic Onisifor Ghibu. De asemenea, elevii greco-catolici din județul Sălaj au participat la faza județeană care s-a desfășurat la Școala Gimnazială Corneliu Coposu din Zalău. Rezultatele obținute de către elevii greco-catolici au fost foarte bune, evidențiind eforturile depuse pe parcursul întregului an școlar. Cei mai merituoși elevi urmează să participe la etapa națională care se va desfășura în perioada 28-30 aprilie la Snagov, jud. Ilfov.

Felicităm pe toți participanții la olimpiadă pentru rezultatele obținute și le urăm succes la faza națională.

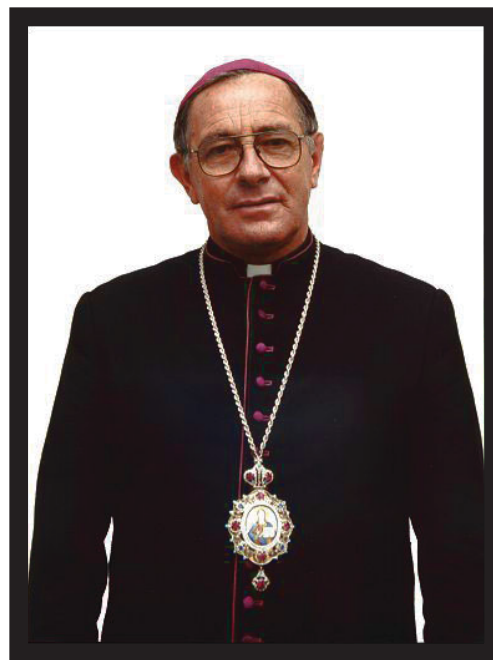
Florin JULA

Preasfințitul Ioan s-a mutat în casa Tatălui ceresc

Vicarul general și consiliul consultorilor, împreună cu clerul eparhial, anunță cu durere că Preasfinția Sa Preasfințitul Părinte Ioan Șișeștean, Episcop eparhial greco-catolic de Maramureș, în al 75-lea an al vieții, în al 40-lea an al preoției sale și în al 17-lea an al episcopatului său, întărit cu Sfintele Sacramente, la data de 12 aprilie anul curent s-a mutat în casa Tatălui ceresc.

S-a născut la 11 iunie 1936 în comuna Șișești, fiind mezinul unei familii de țărani cu opt copii. După terminarea școlii primare din satul natal, urmează cursurile Liceului teoretic "Gheorghe Șincai" din Baia Mare. Studiază teologia în clandestinitate și este hirotonit în secret la 16 martie 1972 de către Episcopul Dr. Ioan Dragomir. Odată cu deschiderea Institutului Teologic Greco-Catolic din Baia Mare a funcționat ca profesor de teologie dogmatică. La începutul anului 1994 a fost numit de către PS Lucian Mureșan ca Vicar al Maramureșului istoric. La 20 iulie 1994 este numit Episcop al Eparhiei Greco-Catolice de Maramureș. Hirotonirea întru Episcop și înscăunarea au avut loc la 11 septembrie 1994, în Baia Mare.

Trupul neînsuflețit al răposatului nostru părinte Episcop a fost depus, în după amiaza zilei de 13 aprilie 2011, ora 18.00, în biserica "Sfânta Maria" din Baia Mare, b-dul Unirii nr. 11A. Oficiile funerare au avut loc sâmbătă 16 aprilie 2011, prin celebrarea Sfintei Liturghii la ora 10.30, urmată de slujba înmormântării.

Pilda vieții Sale și mărturisirea neclintită a credinței, în vremuri de grea încercare a Bisericii Greco-Catolice, să rămână pentru noi ca exemplu! Veșnicul Arhiereu Isus Cristos să-i primească sufletul în Patria cerească, făcându-i parte de Lumina Învierii.

Biroul de presă al Eparhiei Greco-Catolice de Maramureș

Noul Arhiepiscop Major de Kiev, Sviatoslav Șevciuk

Duminică, 27 martie 2011, la Catedrala „Hristos cel înviat” din Kiev, a fost întronizat noul Arhiepiscop Major al Bisericii Greco-Catolice Ucrainene, Sviatoslav Șevciuk.

Ca urmare a demisiei Preafericirii Sale Liubomir Husar, acceptată de Papa Benedict al XVI-lea la data de 10 februarie 2011, Sinodul Bisericii Greco-Catolice Ucrainene s-a reunit la data de 21 martie pentru alegerea noului Arhiepiscop Major. Au fost prezenți 40 de episcopi, dintre care 5 emeriti. La 23 martie a fost ales noul Arhiepiscop Major în persoana episcopului Sviatoslav Șevciuk, care a fost confirmat de Sfântul Scaun la data de 25 martie.

Preafericirea Sa, Sviatoslav Șevciuk s-a născut la 5 mai 1970 la Stryi în Regiunea Lviv, Ucraina. A fost hirotonit preot pe 26 iunie 1994, iar în 1999 a obținut doctoratul în Teologie Morală la Universitatea Pontificală Sfântul Toma de Aquino din Roma. A avut diferite funcții, una dintre ele fiind și cea de rector al Seminarului „Sfântul Spirit” din Lviv. La data de 14 ianuarie 2009 Sfântul Părinte l-a numit auxiliar al Eparhiei Santa Maria del Patrocinio din Buenos Aires, Argentina și titular de Castra Galbae. A fost hirotonit episcop în 7 aprilie 2009, la Lviv.

La ceremonie au fost prezenți zeci de episcopi și sute de preoți din Ucraina și diaspora, precum și reprezentanți ai altor biserici catolice, dar și ortodoxe. Din partea Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, au participat PSS Virgil Bercea, episcop greco-catolic de Oradea și PSS Vasile Bizău, episcop al Curiei Arhiepiscopiei Majore de Blaj.

ASOCIAȚIA CARITAS EPARHIAL ORADEA

str. Episcop Mihai Pavel, 3; tel. 0359/418.212; fax. 0359/418.211;
e-mail: caritaseparhial@yahoo.it
www.caritaseparhial.ro

Construim împreună cu 2%

Fii generoși fără să pierdeți nimic!

Contribuiți la ridicarea Casei Frențiu direcționând 2% din impozitul pe venitul din 2010!

DATE DE IDENTIFICARE

Denumire entitate non profit
**ASOCIAȚIA
CARITAS EPARHIAL ORADEA**

Cod Fiscal
RO 17085486

Cont bancar
**RO 27 BTRL 0050 1205 7261 6902
BANCA TRANSILVANIA**